

Értesitem a
n. é. köz-
séget, hogy

üzletemet áthelyeztem

Kárász u. 10. sz. alá, a Paulusz
Szent István Társulat könyv-
kereskedés régi helyére. —

keszi és
szaküzlet.
99

Népviselet és műveltség

(A Városi Múzeum népviseleti
kiállításához)

Vasárnapi számunkban beszámoltunk arról az érdekes népviseleti kiállításról, amelyet a kulturpalotában rendeztek és részletesen méltattuk az összegyűjtött értékes anyagot. Most a múzeum eseményével kapcsolatosan az alábbi sorokat kaptuk Eckert Irmától, aki tevékeny munkával vett részt a kezdeményező jelentőségi kiállítás megrendezésében.

A városi múzeumnak rendkívül gazdag, de a közismert helyszűke és üvegszekrények hiánya miatt ki nem állított, ládákba raktározott anyagából — mint ismeretes — kiállítást rendeztünk. Délmagyarország lakosságának viselete elég tarka és változatos képet mutat már néhány múzeumi példányon is, jóformán minden településnek egyéni jellegzetessége van. Nemcsak minőségbeli különbség ez, amit elszigeteltséggel, különböző származással magyarázhatunk. A népnek nevezett embertömeg nem egyöntetű, különböző rétegekből áll. A cigányok, félnomád pásztrok, juhászok, a nemzetiségeknek egy része az európai művelődést csak kis mértékben vette át és primitívebb, egészen az ősi- vagy ókorig visszanyúló kultúrák emlékeit őrzi viseletében. A magyarság egy fokkal magasabban áll, de körében is bizonyos rétegződés ismerhető fel. Más a faluvégi szegénység ruhatára, aki az őskortól rámaradt vagy a gazdagoktól levett és így ősi ruhákban kénytelen járni, mint a jómódu falusi nagygazda, ki követheti az urimódi utánzó parasztdívat lassú változásait. A legkevésbé eredeti s így néprajzi szempontból legértékeltenebb a városi lakó parasztság öltözködése, melyet már csak egy lépés választ el a középosztály divatjába való beolvadástól. A kiállítást tehát ezen fejlődési szempont figyelembevételével állítottuk össze.

Ősi fokon alsó- és felsőruha megkülönböztetés nincsen s a két nem viselete is egyforma vagy igen kevés eltérést mutat. Egy századdal ezelőtt a magyarságnál is így volt ez, ma kiszorult a nemzetiségi vidékekre.

Igy külön helyet szenteltünk

a primitívebb öltözködési módoknak,

melynek eredeti anyaga a házi szőttés. A parasztszövészek meghatározott és mindig egyforma szélessége befolyásolja az egyszerű szabást is, amely egyszerű szögletes darabokból áll.

A magyar nép felsőruhájának őseit azokban a mellesekben, melegítőknél, gubákban, ködmönökben kereshetjük, amelyeket tanyai, juhászpásztorberekben vagy tutajos oláhokon ma is látunk. A mult század közepe táján kezdtek őket abával, posztóval bevonni. A régi szőrös bőr így béléssé hanyatlott vissza. Asszonyok számára később nehézséggel is borítottak ilyen példányokat, később a szőrme egészen kimaradt belőlük. Egyes átmeneti darabokon vastag gyapottalátét emlékeztet még a hajdani prémre, mint apátfalvi darabjaink mutatják.

A jobbágyság felszabadulásával, midőn ez

a bőr-posztó-ruhacsere

is végbement, az eddigi kiállító ellentét urala és parasztviselet között, lecsökkent. A népi viselet kelmében és formában közelebb kerül az urali divathoz s a demokrácia nem gátolja többé az ősi utánzó ösztönt, mellyel a magasabb osztályok öltözködéset akarja másolni. Eltűnnek a tiltó rendeletek, a deres, amely megszabta a jobbágy ruházódását. Az általános gazdasági fellendüléssel anyagi eszközei is megszáporodtak, eleget tehet öltözködése hajlamának.

Mindezen tényezők együttevén aztán a népies viseletek hallatlan felszaporodását és erős sítválaszt eredményezik. A magyarságnál eddig többé-kevésbé országrészenként egységes viseleti kép megváltozik s jóformán minden falunak különböző divatja alakul. Átvesszik az urali viselet darabjait vagy egyéni kezdeményezések terjednek el.

E fejlődési foktól kezdve a magyar népi viselet

erős összefüggést mutat a középosztály divatjával.

Az ősi elvet, a hármas tagolódást (nagynya, testhőnálló, kötény) megtartva, követi az urali

öltözködéset, jó néhány évvel elmaradva. Ennyi idő mindig kell hozzá, még sokféle varrónál átszűrődve falura jut. Az öltözék díszei viselettörténeti szempontból nem kis jelentőségűek és szoros összefüggnek a fejlődés egyes fokozataival.

A legalsón, midőn fehérnemű és felsőruha még egy, ha van dísz, ez mindig előállítás közben fakad, tehát csak geometrikus lehet. Szövés alatt kis színes szálát vezet be mintásban a menyecske a fehér közé, amely majd a nyak közelébe kerül. Később mindig terebélyesedik, gazdagodik a minta s elkezdik himzéssel is utánozni. De formája még mindig a szövés technikához kötött, geometrikus.

A díszítés folytatódik a fejlettség magasabb fokát mutató daraboknál is. Csak hogy minél inkább hasonlítanak a viselet egyes darabjai az urali divathoz, annál jobban elenyésszik rajtuk az ősi geometrikus dísz s átveszi helyét

a himzett virág ornamentika.

Legtöbb helyen nem hagyományos díszítés, módleszarmazottja a sokféle minta, hanem urali himzések, a középosztály naturalisztikus divatjának átvételei (például a makói és kalocsai darabok)

és népi felfogásban való átfarmálásai.

A ruházat legelőrehaladottabb fokát jelző

nagyobb városok

lakói, így Szeged-Alsóvárosé is, minden kézhímzésű dísz nélkül. Díszítőösztönét kielégíti a bolti csipke, megvásárolható selyem-rátét, mely az urali divathoz közelebb áll. Ez a végzet fenyegeti a mult században fellendült népies díszítőművészetünket is, melyek között mindinkább elterjed a géphímzés, az olcsó cifraság, műselyem.

Hasonlóképpen megpecsételt népi viseleteinknek sok ősi maradványa is, melyek koldusokon, gyerekek-babukon vagy közönséges törlőrongyként kalódnak. Csak elenyészően kis részüket sikerül megmentenünk múzeumok számára.

E nagy pusztulási folyamatban megnyugtató pont csak az a törvény lehet, hogy a magasabb műveltség törli el ezeket a szintkülönbségeket. Minél inkább halad előre a magyarság kultúrában, városi életben, annál színtelenebb, egyöntetűbb lesz viselete. Feleleveníthető még akkor is a régi, de ez jelmez lesz csak, amit meghaladott már s mitől névben-lélekben régen elszakadt.

Eckert Irma.

Menyasszonyi kelengyék

készen és rendelésre, ágy és asztalneműk, sifonok, vásznak stb. nagyon
olcsó árakon 27 Pollák Testvérekkel.

Keresi a rendőrség

a városi fürdő tolvajait

(A Délmagyarország munkatársától.) Számtalan esetben előfordult már, hogy a városi gőzfürdőben tolvajok garázdálkodnak, akik a vendégeket érzékenyen megkárosították. Legutóbb Murdi György Alfréd cirkuszeskedő tett feljelentést ismeretlen tettes ellen, aki a gőzfürdő kabinjából 50 pengő értékű holmiját lopta el. Ugyanakkor egy másik vendég zsebéből 10 pengő lopott el.

A nyomozás megállapította, hogy a lopásokat igen agyafurrt módon követik el. Valószínűleg szervezett banda működik, amely figyeli a fürdőbe lépő vendégeket és akínél pénzt sejt-

nek, azt megfigyeli, hogy melyik kabinban vetkőzik le. Amikor a káosz eldőlt, a fürdő bemennek a kabinjába, mintha tévedésből nyitnának be idegen kabinba és pillanatok alatt át kutatják a ruhát, a talált zsákmánnyal pedig menekülnek. A jó multkorában elfogtak egy fiatal cigányt, aki hasonlóképpen követett el lopásokat. Azt hitték, hogy elfogatásával megszűnnek a lopások, de a legutóbbi esetek azt bizonyítják, hogy tovább is működnek ott a tolvajok. A rendőrség már csak a városi gőzfürdő érdekében is erősen nyomoz a vakmerő furdőtolvajok után.

Az olvasó rovata

A Mars-tér problémája

Igen tisztelt Szerkesztőség! Általános régi vagy valósult meg akkor, amikor a Mars-teret piaci célokra rendezték át. Ez azonban még mindig csak fél megoldás, mert több előny mellett maradtak még hátrányok is, amelyek megoldásra várnak. Célszerűen és véglegesen a következő módon lehetne a tér és piac rendezését megoldani:

1. Nem tökéletes a mű addig, amíg a tér másik oldala is nem kap burkolatot, mert például a szél áthordja a port és a miazmákat, amelyek a rendezetlen oldalon éppen a tisztántartás lehetetlensége miatt állandóak.

2. Ilyen központi piac nem nélkülözheti a tanyai vasut egy szárnyvonalának végállomását, ezt ugyan egyidejűleg kellett volna megcsinálni az első renoválással, de még nem késő a tér másik oldalának rendezésével együtt sem.

3. Nyílt piacról lévén szó, nem lehet figyelmen kívül hagyni azon normákat, amelyek ezzel kapcsolatosak. Enélkül csak befektetés a tér rendezése. Szükség volna olyan fedett helyekre, ahol a kényes holmik, úgy a detail, mint az export részére árusíthatók és csomagolhatók legyenek. Szükség volna továbbá olyan fedett helyre, ahová az üres kocsikat behelyezhetik és megfelelő őrzéssel védik, különösen, ha a kocsibeállókát meg akarják szüntetni.

A tér rendezetlen oldalát 3 részre kellene felosztani, a következőképpen: a városi mérlegház mögött és közvetlen körülötte helyezendő el az exportáláshoz nélkülözhetetlen fedett csomagolóhely, a tér egynegyedrészt elfoglaló területen. A börtön előtt építendő meg, esetleg fedőszerkezet nélkül, a tanyai vasut végállomásának második pontja, szintén körül-

belül egynegyedrésnyi területen. A hátralevő középső felére megépíthető a kocsibeálló. A tetőszerkezetet olcsón meg lehet oldani beton-oszlopokra építve, oldalfalak nélkül, esetleg valamilyen palatetővel, amely egyszersmind tűzveszélymentes is. A vízfolyó csatornák ki- zárólag a laktanya felé eső részre helyezendők, ezáltal a tér másik oldala felé a kijáratok és a gyalogközlekedés nincs akadályozva eső esetén sem.

Végül még csak annyit, hogy valamilyen célszerű megoldást feltétlenül találni kell, mert nem lehet közömbös Szegeden, a város közvetlen és közvetett jövedelmezőségi szempontjából, hogy ennek hiányában a tanyaiak elkerüljék piacainkat, ami által nemcsak az élelmiszer drágulását, de az ipar és kereskedelem legyengülését is előidézné. Enélkül a drága piacrendezés nem volna rentábilis, viszont addig, míg a vásárcsarnok felépítésével a kérdés végleges rendezést nyer, ez a megoldás is megfelelne.

Tisztelettel: A. M.

Ernyők javítása és áthuzása. Füzők, haskötők mérték után és munkát a legjobban készítik. Öv. Steiner Józsefné Kőlesey u. 12, Tisza L. körut és Feketes u. sarok. A honvédegyesdandárparancsnokság ruházati egyletének szerződéses szállítója. „Kalász”-szelvények, „Hermes” könyvecskék érvényesek 306

NARANC SOT,

ha jól akar, mindenütt a

BROGNA

márkat kéri.

Minden jobb eszményzetben kapható!